

Jane
Austenová
Rozum a cit

Přeložila Eva Kondrysová

Translation © Eva Kondrysová, 2008

ISBN 978-80-7335-355-1

ČÁST PRVNÍ

1

Rod Dashwoodových žil v Sussexu odedávna. Vlastnil tam rozlehlé panství a přímo v jeho středu leželo sídlo Norland, kde po mnoho generací svým řádným životem získával vážnost v celém kraji. Nebožtík, poslední majitel zmíněného panství, byl svobodný pán: dožil se požehnaného věku a dlouhá léta mu vedla domácnost a dělala společnost jeho sestra. Zesnula však deset let před ním, a tu nastaly v jeho životě velké změny: aby nebyl tak sám, pozval si a přijal do svého domova rodinu svého synovce Henryho Dashwooda, zákonného dědice norlandského panství, ježmu si také přál je odkázat. Ve společnosti synovce s neteří a jejich dětí trávil pak starý pán spokojeně svá poslední léta. Manželé Dashwoodovi o něj starostlivě pečovali, ve všem mu vyhověli, ne z vypočítavosti, ale z dobrosrdečnosti, zajistili, aby mu dny plynuly tak příjemně, jak jen to při jeho věku bylo možné, a děti mu je veselým dováděním kořenily.

Pan Henry Dashwood měl z prvního manželství jednoho syna a s nynější chotí tři dcery. Syn, mladík seriózní a rozvážný, byl do života bohatě zabezpečen značným majetkem po matce, jehož polovina mu připadla, jakmile dosáhl plnoletosti. Krátce poté rozmnožil své bohatství i ženitbou. Pro něho tedy norlandské dědictví nemělo takovou životní důležitost jako pro jeho sestru, neboť jejich jmění bez toho, co snad připadne otci, bylo pranepatrné. Jejich matka neměla nic a otec vlastnil pouhých sedm tisíc

liber, protože výnos z majetku první manželky mu patřil jen doživotně a potom měla i zbývající polovina přejít na jejího syna.

Starý pán zesnul, četla se poslední vůle, a jak to většinou v takových případech bývá, vyvolala stejně mocné zklamání i radost. Nebožtík nebyl sice tak nespravedlivý a nevděčný, aby panství synovci neodkázal, stanovil přitom ale takové podmínky, že dědictví zpola znehodnotily. Pan Dashwood o ně stál spíše kvůli manželce a dcerám než kvůli sobě a synovi – ale právě tomu synovi a synovi jeho syna, čtyřletému chlapečkovi, bylo panství připsáno, a to za takových okolností, že otci nebyla dána možnost zabezpečit bytosti mu nejdražší, které naléhavě zabezpečit potřebovaly, ani hypotékou, ani prodejem cenných lesů náležejících k panství. Takový postup vylučovala opatření učiněná v zájmu onoho chlapečka, který si za příležitostných návštěv na Norlandu s rodiči prastrýčka cele získal roztomilostí u dvouletých či tříletých dítek nijak neobvyklou: jak nedokonale vyslovoval slůvka, svéhlavě prosazoval svou, vymýšlel stále nová šibalství a nadělal spoustu rámusu, to převážilo nad veškerou péčí, kterou mu po léta věnovala neteř i její dcery. Nemínil je ale nevlídně odbyt, a na důkaz své náklonnosti odkázal všem třem děvčatům po tisíci librách.

Pan Dashwood zklamání zprvu trpce nesl, byl to však člověk radostné, optimistické povahy, ostatně se dalo předpokládat, že bude ještě dlouho živ, a při prozíravém hospodaření se mu jistě podaří dát stranou značnou částku z výnosu panství tak rozsáhlého, kde se leccos dalo okamžitě zlepšit. Dlouho očekávaného bohatství ale užíval pouhý rok. Déle strýce nepřežil a deset tisíc liber spolu s nedávnými odkazy bylo všechno, co po něm zůstalo vdově a dcerám.

Když pan Dashwood viděl, že se blíží jeho poslední hodinka, poslal pro syna a žádal tak důrazně a naléhavě, jak mu nemoc velela, aby mu slíbil, že se postará o nevlastní matku a sestry.

John Dashwood nebyl tak citově založený jako ostatní členové rodiny, přesto ale ho otcova žádost v takové chvíli dojala, a proto ho ujistil, že pro ně udělá, co bude v jeho silách. Otec se tím upokojil a pan John Dashwood měl dost času v klidu si rozvážit, nač mu v tom směru síly stačí.

Nebyl to špatný mladý muž, pokud pod tím pojmem nerozumíme člověka poněkud necitelného a sobeckého; celkem se ale těšil dobré pověsti, protože si v běžných záležitostech vedl řádně. Kdyby si vzal ženu laskavější povahy, byli by si ho lidé vážili ještě víc, ba mohl se i sám naučit laskavosti, poněvadž se ženil velmi mladý a manželku navždy miloval. Mladá paní Fanny Dashwoodová byla však jeho věrnou karikaturou – ještě omezenější a sobectější.

Protože dal otci na smrtelné posteli slib, začal v duchu vážit možnost, že by každé sestře přidal na věno tisíc liber. Byl si jist, že si to může dovolit. Vždyť mu k dosavadním příjmům přibudou čtyři tisíce ročně a ještě druhá polovina matčina jmění, a takové vyhlídky ho hřály u srdce a ponoukaly k štědrosti. Ano, dá jim tři tisíce liber – to bude čin velkorysý a šlechetný! Tím budou bohatě zabezpečené. Tři tisíce liber! Vždyť si to může docela dobře dovolit. – Takové úvahy vedl celý den a ještě řadu dní potom a ani jednou svého rozhodnutí nezalitoval.

Jen co otce pohřbili, objevila se mladá paní Dashwoodová, aniž tchyni o svých úmyslech předem zpravila, se synkem a vším služebnictvem. Nikdo nemohl tvrdit, že na to nemá právo: dům přece patřil po tchánově smrti jejímu manželovi, ale taktní to vzhledem k situaci paní

Dashwoodové starší zrovna nebylo, zvláště když tato dáma měla při své mimořádné citovosti tak jemný smysl pro čest a byla sama tak romanticky velkomyslná, že jakékoli provinění tohoto druhu, ať se jí prohršil či trpěl kdokoli, jí vždy nevýslovně pobouřilo. Snacha nebyla v rodině svého manžela nikdy oblíbená, doposud ale neměla příležitost jim takhle názorně předvést, jak bezohledně umí prosadit svou, když jde o její vlastní zájmy.

Paní Dashwoodové se to hluboce dotklo. Pojala k snaše prudký odpor a byla by po jejím příjezdu Norland ihned opustila, kdyby jí nejstarší dcera nepřiměla, aby si to rozmyslela, a tak se nakonec z vroucí lásky k svým třem dětem rozhodla zůstat a kvůli nim se vyvarovat přímé roztržky s jejich bratrem.

Elinor, nejstarší dcera, která uměla tak přesvědčivě poradit, byla nadaná bystrým rozumem a chladnou rozvahou, a proto se mohla stát matčinou rádkyní, ačkoli jí bylo pouhých devatenáct, a často ku prospěchu všech zabrzdila paní Dashwoodovou v dychtivém rozletu, kdyby se náhodou dala strhnout k nějaké nerozvážnosti. Elinor měla také vřelé srdce a milou, citově bohatou povahu, jenomže se uměla ovládat, což se její matka dosud nenaučila a jedna z jejích sester naučit rázně odmítala.

Marianna byla v mnohém směru dívka stejně pozoruhodná jako Elinor. Rozumná a bystrá, ale všechno vášnivě prožívala: v smutku ani v radosti neznala míru. Byla velkomyslná, milá, zajímavá: všechno, jen ne rozvážná. Ve všem se nápadně podobala matce.

Elinor si někdy kvůli sestřině citové vypjatosti dělala těžkou hlavu, zato paní Dashwoodová takovou povahu obdivovala a milovala. I nyní podněcovaly jedna druhou k neštěstí co nejhluběji prožívanému. Vědomě se utvrzovaly v zoufalství, jemuž v první chvíli propadly, a stále

znovu si ho obnovovaly. Poddaly se cele svému žalu, rozněcovaly ho každou představou k tomu účelu vhodnou a s rozhodností odmítaly jakoukoli útěchu do budoucna. I Elinor ty události hluboce ranily, ale dokázala s tím bojovat, dokázala se vzchopit. Radila se s bratrem, byla schopna švagrovou přivítat a zdvořile s ní jednat, pokusila se na matku zapůsobit, aby vyvinula podobné úsilí, a měla ji k tomu, aby se obrnila trpělivostí.

Margaret, třetí sestra, bylo veselé, dobromyslné třináctileté děvče. Podléhala silně vlivu Marianniných romantických nápadů, a jelikož postrádala její bystrý rozum, nezdálo se, že se v pozdějším životním údobí sestrám vyrovná.

2

Mladá paní Dashwoodová se nyní ujala vlády nad Norlandem a její nevlastní tchyně a švagrové byly degradovány do postavení hostů. Jako s takovými s nimi však jednala s formální zdvořilostí a její manžel jim prokazoval tolik laskavosti, kolik při své povaze dokázal věnovat komukoli jinému než sobě, své choti a synovi. Skutečně na ně dost upřímně naléhal, aby i nadále považovaly Norland za svůj domov, a protože se paní Dashwoodové žádná jiná možnost nejevila tak výhodná jako zůstat, než se jí v okolí naskytne nějaké příhodné obydlí, přijala jeho pozvání.

Navíc její povaze přesně vyhovovalo pobývat tam, kde jí všecičko připomínalo zlaté zašlé časy. V radostných dobách se nikdo neuměl tak radovat jako ona ani se tolik těšit na budoucí blaženost, čímž se vlastně prožívá už předem. A stejně tak se nechávala unášet city i v žalu, a jako jí nic předtím nedokázalo radost zkalit, tak jí teď nic nepřineslo útěchu.

Mladé paní Dashwoodové se nezamlouvalo, že manžel míní něco učinit pro své sestry. Odejmut tři tisíce liber z majetku jejich drahého chlapečka znamená přece hrozné ochuzení. Prosila manžela, aby si to ještě rozvážil.

Jak si sám před sebou zodpoví, že připravil syna, své jediné dítě, o tak obrovskou částku? Jakým právem od něho slečny Dashwoodovy, které jsou s ním pokrevně spřízněné jen napůl, což paní Fanny za příbuzenství ani nepovažovala,

očekávají velkomyslný dar v takové výši? Vždyť je obecně známo, že mezi sourozenci z různých manželství jednoho otce obvykle nepanují vřelé vztahy, a proč by tedy škodil sobě i ubohému malému Harrymu a rozdál všechny peníze nevlastním sestřám?

„Bylo to otcovo poslední přání,“ odpověděl jí manžel, „abych se postaral o jeho vdovu a dcery.“

„Vždyť ani nevěděl, co mluví – krk bych na to dala, že tou dobou už blouznil. Kdyby byl při smyslech, ani by ho nenapadlo žádat po vás, abyste připravil vlastní dítě o polovinu jmění.“

„Nestanovil žádnou určitou sumu, drahá Fanny, žádal mne jen obecně, abych se o ně postaral lépe, než se to podařilo jemu. Možná to měl prostě nechat na mně. Jistě nepředpokládal, že bych na ně nebral zřetel. Ale když žádal, abych mu to slíbil, nemohl jsem mu nevyhovět, aspoň tak se mi to tenkrát jevilo. Slíbil jsem mu to tedy, a slibu chci dostát. Něco pro ně udělat musím, až se postěhují z Norlandu do nového domova.“

„No prosím, tak pro sestry něco *udělejte*, ale to *něco* nemusí být tři tisíce liber. – Uvažte,“ dodala, „že peníze jednou vydané se už nikdy nevrátí. Vaše sestry se vdají, a tím bude jejich věno ztraceno. Neříkám, kdyby se to jednou našemu chlapečkovi ubohému zase vrátilo –“

„Máte pravdu, v tom případě by to bylo něco docela jiného,“ vyslovil se k tomu se vši vážností její manžel. „Harry dost možná jednou bude litovat, že tolik peněz přišlo vniveč. Kdyby například měl početnou rodinu, byl by to znamenitý přínos.“

„Máte pravdu.“

„Snad by tedy bylo na všechny strany nejmoudřejší, kdybych tu částku snížil na polovinu. – Pět set liber je přece už slušný návdavek k věnu!“

„Spíš nevídaně velkorysý! Který bratr na světě by pro své sestry udělal zpola tolik, i kdyby to byly jeho *rodné* sestry! A v tomhle případě jde o sestry nevlastní! – Vy máte přece tak šlechtného ducha!“

„Nechtěl bych vypadat jako držgrešle,“ odpověděl. „Za takových okolností je vždycky radno udělat spíš víc než míň. Nikdo o mně aspoň nebude tvrdit, že jsem se o ně řádně nepostaral – ani ony samy nemohou čekat víc.“

„Pámbůhví, co čekají,“ prohodila mladá paní, „my ale nemůžeme brát v úvahu jejich očekávání: otázka je, co si můžeme dovolit.“

„Zajisté – a podle mého názoru si mohu dovolit dát každé pět set liber. Nezapomínejme, že i kdyby ode mne nic nedostaly, zdědí každá po matčině smrti přes tři tisíce liber – což je pro takové mladé stvoření slušná částka.“

„Jakpak by ne – a když o tom tak rozmýšlím, vlastně ani žádný příspěvek nepotřebují. Rozdělí si mezi sebou deset tisíc liber. Jestli se vdají, udělají jistě dobrou partii, a kdyby se nevdaly, mohou být spolu slušně živý z úroků.“

„Svatá pravda, a proto nevím, jestli by nebylo moudřejší podporovat jejich matku, dokud bude živa, než dcery – mám na mysli nějakou tu rentu. Z toho by měly prospěch i sestry. Sto liber ročně, a budou dobře zajištěné.“

Jeho choť však váhala vyslovit souhlas s tímto záměrem.

„Máte pravdu,“ řekla, „je to výhodnější než se rozloučit s patnácti stovkami naráz. Ale zase na druhou stranu, kdyby paní Dashwoodová žila déle než patnáct let, tak na tom tratíme.“

„Patnáct let! Drahá Fanny, kdoví, jestli bych jí vyplatil polovinu.“

„I mně se to tak jeví, ale všimněte si, že lidé vždycky žijí věčně, když jim vyplácíte rentu. A ona je statná, zdravá

a nepřekročila ještě čtyřicítku. Taková renta je vážná věc, rok co rok to máte na krku a není z toho úniku. Netušíte, do čeho byste se dostal. Já mám bohaté zkušenosti, jaké je s rentami trápení – podle otcovy závěti byla matinka povinna vyplácet tři přestárlé sloužící a nevěřil byste, jak se jí to zajídalo. Dvakrát do roka se jim musely peníze doručit, a když jsme se doslechli, že jeden z nich zemřel, ukázalo se, že to není pravda. Matinka z toho byla vždycky celá mrzutá. Naříkala, že takhle není paní vlastního majetku, když po ní opravdu někdo něco chce, a od otce to byla velká bezohlednost, protože jinak mohla matinka naložit se všemi příjmy podle svého, bez jakéhokoli omezování. Proto jsem pojala silný odpor k rentám a ani za všechny poklady světa bych se k takové platbě nezavázala.“

„Není to jistě nic příjemného,“ odvětil pan Dashwood, „když se člověku roční příjem takhle tenčí. Není více pánem vlastního majetku, jak paní matinka správně říká. Zavázat se k pravidelným výplatám v určený den rozhodně není radno – člověku to svazuje ruce.“

„Nepochybně, a navíc vám za to nikdo ani nepoděkuje. Považují to za hotovou věc, vy konáte jen svou povinnost a vděčnost veškerá žádá. Na vašem místě bych vždycky postupovala podle vlastního uvážení. Víím ze zkušenosti, že některý rok se dává obtížně stranou i padesát liber, není sto.“

„Myslím, že máte pravdu, drahoušku. V tomto případě bude moudřejší neřešit to formou renty: tu a tam jim něco dám, a to jim pomůže víc než roční příspěvek, protože by je to jen vedlo k rozmařilosti, kdyby si byly jisté větším příjmem, a na konci roku by jim nezbylo ani o šesták víc. Když jim občas daruji padesát liber, nebudou mít nikdy nouzi o hotové peníze, a tím podle mého bohatě splním, co jsem otci slíbil.“

„Svatá pravda! Upřímně řečeno, když o tom tak mluvíme, vidím docela jasně, že váš pan otec ani neměl na mysli peněžní dary. Přál si, abyste se o ně postaral ve všem, co se od vás rozumně očekává: například jim pomohl najít nějaký příhodný malý domek, přestěhoval je tam a posílal jim darem ryby a zvěřinu a tak podobně, podle roční doby. Krk bych na to dala, že mu o nic jiného nešlo, vždyť by to také jinak bylo od něho moc divné a nerozumné. Jen považte, drahý choti, jak dobře si vaše macecha a její dcery mohou žít z úroků sedmi tisíc liber, a k tomu má ještě každé děvče padesát liber ročních úroků ze své tisícovky a z toho samosebou budou přispívat matce na stravu. Dohromady jim to vynese nějakých pět set ročně, a co si prokristapána mohou čtyři ženy přát víc? Budou si žít tak lacino! Hnedle žádné výdaje s domácností! Nebudou si držet kočár ani koně, služebnictva jako šafránu, nemusí nikoho hostit, tak nač by utrácely? Považte, jak dobře se jim povede! Pět set ročně! Neumím si představit, zač utratí polovinu těch peněz – a že byste jim k tomu něco přidával, to je holý nesmysl. Mnohem spíš by mohly ony něco dát vám.“

„Namouvěru, budete mít pravdu,“ uznal pan Dashwood. „Otec to určitě myslel tak, jak říkáte, když se na mne obrátil. Teď tomu jasně rozumím a budu přísně dbát, abych dostal svému slibu takovými prostředky, jak jste popsala. Až se paní máti odstěhuje, budu jim pomáhat, seč mi síly stačí, aby se dobře zabydlely. Pak by jim třeba přišel vhod nějaký ten kousek nábytku.“

„Zajisté,“ pravila paní Fanny. „Mějte však přítom na paměti jedno: když se vaši páni rodiče stěhovali na Norland, prodali sice stanhillský nábytek, ale porcelán, nádobí, příbory, ložní prádlo, to všechno si ponechali a teď to připadlo vaší maceše. Bude mít tedy z čeho zařídit dům, až se přestěhuje.“

„To je nepochybně třeba také vzít v úvahu. Skutečně hodnotný odkaz! A přitom by se nám něco z toho nádobí také hodilo na doplnění vlastního vybavení.“

„Ano, a její čajový servis je mnohem krásnější než ten zdejší. Podle mého názoru až příliš honosný do domácnosti, jakou si ony budou moci dovolit. Ale tak už to je. Váš pan otec myslel jen a jen na ně. A já tvrdím, že mu nedlužíte žádnou vděčnost a nemusíte na jeho přání příliš dbát, protože kdyby mohl, byl by všechno na světě odkázal *jim*.“

Takové argumentaci pan Dashwood neodolal. Načerpal z ní rozhodnost, které se mu při dosavadním kolísavém váhání nedostávalo, a díky tomu dospěl k závěru, že je naprosto zbytečné, ne-li dokonce nevhodné, aby pro otcovu vdovu a jeho dcery udělal víc než takové sousedské služby, na jaké ho upozornila jeho životní družka.

3

Paní Dashwoodová zůstala na Norlandu ještě pár měsíců – ne že by se zdráhala opustit někdejší domov, když po čase přestalo každé místečko jitřit její duši, naopak, jakmile se opět trochu vzchopila a hlava jí začala sloužit i k něčemu jinému než k rozněcování žalu smutnými vzpomínkami, hnala ji netrpělivost, aby už byly pryč, a neúnavně se pídila po vhodném domově někde poblíž, protože vzdálit se z těchto milovaných končin pokládala za vyloučené. Nedoslechla se však o ničem, co by odpovídalo jejím představám o přiměřeném pohodlí a zároveň obstálo před uvážlivou nejstarší dcerou, která rozumně zavrhla několik domů, jež matka vyhlédla, jako příliš velkolepé pro jejich finanční možnosti.

Paní Dashwoodová věděla od manžela o synově slavnostním slibu, jímž ulehčil otci v posledních starostech na tomto světě. Stejně jako on nepochybovala, že syn závazku dostojí, a byla tomu ráda kvůli dcerám, protože jí by podle jejího mínění úroky ze sedmi tisíc liber stačily na živobytí ažaž. Těšilo ji to i kvůli nevlastnímu synovi samému, kvůli jeho charakteru, a vyčítala si, že mu křivdila, když měla za to, že je mu velkomyslnost cizí. Choval se vůči ní i sestrám pozorně, a tak uvěřila, že mu jejich blaho leží na srdci, a dlouhou dobu spoléhala, že jim své dobré úmysly štědře osvědčí.

Nevlastní snacha v ní od prvopočátku probouzela silné antipatie, v nichž se ještě utvrdila, když za půlročního

pobytu v její domácnosti blíže poznala její povahu, a dost možná by přes všechnu snahu o slušné vztahy a mateřskou náklonnost ze strany paní Dashwoodové starší obě dámy nedokázaly žít spolu pod jednou střechou tak dlouho, kdyby nevyvstal jistý důvod, proč paní Dashwoodové záleželo na tom, aby dcery z Norlandu nepospíchaly.

Tímto důvodem byla vzrůstající náklonnost mezi její nejstarší dcerou a bratrem paní Fanny, příjemným, zdvořilým mladíkem, jehož poznaly krátce po tom, co se jeho sestra ujala vlády na Norlandu, a který tam od té doby trávil většinu času.

Některé matky by mladou lásku z vypočítavosti podporovaly, protože Edward Ferrars byl nejstarším synem pána, který zemřel velmi zámožný, a jiné by se z prozíravosti stavěly proti ní, protože až na nepatrné vlastní jměníčko byl mládenec zcela závislý na tom, co uzná za vhodné jeho matka. Paní Dashwoodová však nedbala ani jednoho, ani druhého. Jí stačilo, že se zdá hodný a vzplanul pro její dceru a ta že jeho city zřejmě opětuje. Při svých názorech nedokázala připustit, že by majetkové rozdíly mohly být na překážku vztahu dvou lidí, kteří na základě povahového souladu v sobě našli zalíbení, a že by Elinoriny přednosti neocenil každý, kdo ji pozná, to se vymykalo jejímu chápání.

Edward Ferrars je neoslnil zjevem ani vystupováním. Nebyl žádný krasavec a člověk ho musel poznat blíž, aby ho zaujal svým charakterem. Nedostávalo se mu sebevědomí, aby se uměl prosadit, ale když se mu podařilo překonat vrozenou ostýchavost, ukázalo se, že má vřelé srdce. Byl inteligentní a vzdělání mu k tomu zajistilo solidní rozhled. Chyběly mu však schopnosti i chuť vyhovět matce a sestře, které si toužebně přály, aby se proslavil – jako co, nevěděly samy. Hlavně měl tak či onak ve světě

vyniknout. Matka chtěla, aby se zajímal o politiku a dostal se do parlamentu, dychtila po tom, aby se důvěrně sblížil se slavnými muži té doby. Paní Fanny by tohle vyhovovalo rovněž, ale prozatím, než dosáhne oněch zářných met, by se spokojila s tím, že by se projížděl po městě ve dvoukolce. Edward však nejevil smysl ani pro slavné muže, ani pro projíždky v kočáře. Nepřál si nic jiného než spokojený rodinný život v klidu a soukromí. Naštěstí měl mladšího bratra, který se projevoval slibněji.

Edward pobýval na Norlandu už kolik týdnů, než mu paní Dashwoodová začala věnovat víc pozornosti, protože se v té době ještě oddávala smutku a nevšímalá si, co se kolem ní děje. Zaznamenala pouze, že je to tichý, nenápadný mládenec, a za to mu byla vděčná. Nerušil ji, když chtěla truchlit, nevítanými hovory. Poprvé ji vlastně upoutalo a příznivý dojem vzbudilo, když se Elinor jednoho dne náhodou zmínila o rozdílnosti mezi ním a jeho sestrou. Tento postřeh byl pro matku nejvyšším možným doporučením.

„Tvrdíš, že je docela jiný než Fanny, a víc říkat nemusíš,“ prohlásila. „To znamená, že je hodný. Od této chvíle ho mám v lásce.“

„Myslím, že se vám zalíbí, až ho poznáte blíž,“ řekla Elinor.

„Zalíbí?“ opáčila matka s úsměvem. „U mne se sympatie neprojevují jinak než láskou.“

„Třeba si ho začnete vážit.“

„Koho si vážím, toho i miluju, jinak to neumím.“

Poté se paní Dashwoodová snažila s ním spřátelit. Byla k němu milá a brzy překonala jeho plachost. Rychle rozpoznala všechny jeho přednosti – dost možná jejímu bystrozraku napomohlo i vědomí, že zbožňuje Elinor – a byla upřímně přesvědčená, že je to dobrý člověk. Ani jeho

tiché způsoby, neodpovídající jejím zakořeněným představám, jak má mladý muž vystupovat, se jí už nezdály tak fádní, když věděla, že má vřelé srdce a citlivou povahu.

Sotva postřehla v jeho chování k Elinor první příznaky milostného vzplanutí, už to pokládala za vážnou známost rychle spějící k svatbě.

„Za pár měsíců Elinor asi začne nový život, Marianno, holčičko moje,“ řekla. „Bude nám moc chybět, ale hlavně že bude šťastná.“

„Ach maminko, copak si bez ní počneme?“

„Vždyť se vlastně ani nerozloučíme, milunko. Budeme bydlet pár mil od sebe a vídat se každý den. A ty získáš v Edwardovi pravého bratra. Vážím si ho pro jeho dobrotu nadevšechno na světě. Ty se ale tváříš vážně, Marianno – nezamlouvá se ti snad sestřina volba?“

„Spíš mne trochu překvapuje,“ odpověděla Marianna. „Edward je velmi milý, mám ho upřímně ráda. Přesto ale – není z těch mladíků – něco mu chybí – neoslňuje pohled – nemá to osobní kouzlo, jaké bych čekala u muže, který získá Elinorinu lásku. Jeho oči duchaplně nejiskří, nepláne v nich žár, který by svědčil o charakteru i bystrém rozumu! A krom toho se vážně obávám, maminko, že nemá vytříbený vkus. Hudba ho neokouzluje, a třebaže velmi obdivuje Elinoriny obrázky, není to proto, že by je uměl ocenit. Rád se kouká, jak maluje, ale je zřejmé, že o tom nic neví. Líbí se mu, protože je do ní zamilovaný, ne že by tomu rozuměl. Mně by nestačilo ke spokojenosti, kdyby můj vyvolený v sobě nespojoval obojí. Nebyla bych s ním šťastná, kdyby se jeho záliby neshodovaly ve všem s mými. Musí dokonale sdílet moje pocity, stejné knihy, stejná hudba musí očarovat jeho i mne. Ach maminko, jak nezajímavě a nudně nám Edward včera večer předčítal! Byla jsem z toho kvůli sestře celá nešťastná.“

A ona to přitom snášela tak vyrovnaně, jako by to ani nevnímala. Já měla co dělat, abych vydržela sedět. Takové nádherné verše, mě často div nepřipraví o rozum, a on je odříkává s tak neotřesitelným klidem, s takovou příšernou lhostejností!“

„Jednoduchá, vytríbená próza by mu byla jistě vyhovovala lépe. Já jsem si to hned myslela, ale tys mu vnutila Cowpera!“

„Ach maminko, koho by Cowper nestrhl! – Musíme ale brát v úvahu, že lidé mívají nejrůznější sklony. Elinor je povahově jiná, neprožívá to tak jako já, snad se přes to dokáže přenést a bude s ním šťastná. Mně by to ale zlomilo srdce, kdybych slyšela milovaného muže předčítat tak necitlivě. Víte, maminko, čím více poznávám svět, tím je mi zřejmější, že sotva asi někdy potkám muže, kterého bych mohla milovat. Mám tak vysoké nároky! Musel by mít všechny Edwardovy dobré vlastnosti, ale svou osobou a vystupováním by musel dodat svému charakteru mocné kouzlo.“

„Nezapomínej, zlato moje, že ti bude teprve sedmnáct. To by ses brzy v životě vzdávala naděje na štěstí. Proč by k tobě osud nebyl stejně milosrdný jako k tvé matce? Jen v jednom, drahá Marianno, v jednom ať se tvůj život od jejího liší!“

4

„Škoda, přeškoda, že Edward nemá smysl pro malování,“ pravila Marianna Elinor.

„Proč myslíš?“ zeptala se Elinor. „Sám sice nekreslí, to je pravda, ale s potěšením sleduje práci druhých, a ujišťuji tě, že vrozené předpoklady má, i když se mu nedostalo příležitosti je rozvíjet. Kdyby se tomu byl někdy učil, myslím, že by v kreslení projevil značnou zručnost. Má tak malou důvěru ve vlastní úsudek, že se vždycky zdráhá vyslovit názor na ten který obraz, ale díky přirozenému instinktu a prostému vkusu se zpravidla spolehlivě zorientuje.“

Marianna se jí nechtěla dotknout, a proto se o tom dál nešířila, ale uznání, které Edward podle Elinor projevoval nad výtvarnými pracemi jiných, se na hony lišilo od bouřlivé extáze, jaká se podle jejího mínění jediné dala zvat smyslem pro umění. V duchu se tomu musela usmát, ale ctěla sestru za její zaslepenou lásku.

„Doufám, Marianno,“ hovořila Elinor dál, „že ho nepovažuješ za nevnímavého ke kráse vůbec. Ale ne, to si o něm jistě nemyslíš, protože se k němu chováš velmi srdečně, a kdybys na něho měla takový názor, určitě bys k němu nedokázala být milá.“

Marianna nevěděla, jak se zachovat. Zanic na světě nechtěla sestru ranit, a něco předstírat bylo vyloučené. Nakonec řekla: „Nesmíš se na mne zlobit, Elinor, jestli

nedokážu ocenit jeho přednosti stejnou měrou jako ty. Neměla jsem tolik příležitostí odhalit dopodrobna jeho rozumové schopnosti, sklony a vkus jako ty, ale o jeho dobrotě a rozumu mám nejvyšší možné mínění. Má mimořádně vzácný charakter a milou povahu.“

„Myslím, že ani jeho nejbližší by nemohli být nespokojeni s takovým ohodnocením. Větší chválu si neumím představit.“

Marianna se zaradovala, že sestře stačí ke spokojenosti tak málo.

„O jeho inteligenci a dobrotě nezapochybuje snad nikdo, jakmile se s ním sblíží natolik, že se před ním volně rozpovídá,“ pokračovala Elinor. „Má pronikavý bystrozrak i dobré zásady, ale není to na první pohled zřejmé, protože z plachosti nejčastěji mlčí. Ty jsi ho už poznala, a proto spravedlivě oceňuješ jeho ryzí vlastnosti. A žes je na rozdíl ode mne nemohla dopodrobna odhalit, jak říkáš, zavinily jisté okolnosti. Býváme s Edwardem často odkázaní jeden na druhého, protože tebe se z vělé lásky zcela zmocní maminka. Protože spolu často hovoříme, vím už, jak se na různé věci dívá, vyslechla jsem jeho mínění o knihách i o umění, a na základě toho všeho si troufám tvrdit, že má živou představivost, dochází k oprávněným a správným závěrům a má jemný, vytríbený vkus. Čím lépe ho člověk pozná, tím víc ho upoutá nejen svým vystupováním a zjevem, ale i schopnostmi. V první chvíli máš dojem nemotornosti a jeho zevnějšek tě sotva zaujme, dokud si nevšimneš neobyčejně výrazných očí a milé tváře. Já už ho teď znám tak dobře, že ho považuju za přitažlivého muže, přinejmenším osobitým způsobem přitažlivého. Co o tom soudíš, Marianno?“

„Mně se bude brzy také jevit jako krasavec, i když si to o něm prozatím nemyslím. Až mi řekneš, abych ho

milovala jako svého manžela, budu stejně okouzlená jeho zevnějškem jako už teď jeho duší.“

Elinor sebou trhla a zalitovala, že se dala unést, aby o něm promluvila tak vřele. Uvědomovala si, že si Edwarda nesmírně cení. Věřila, že sympatie jsou vzájemné, ale musela by mít pevnější jistotu, aby jí Marianniny řeči o jejich lásce byly příjemné. Věděla, že jakmile Marianna, stejně jako maminka, něco vytuší, už tomu i věří – že u nich se z přání rodí naděje a z naděje jistota. Pokusila se tedy objasnit sestře, jak se věci mají doopravdy.

„Nechci popírat,“ řekla, „že o něm mám velmi dobré mínění – že si ho upřímně vážím a je mi sympatický.“

Nato Marianna rozhořčeně vybuchla: „Tak ty si ho vážíš! Je ti sympatický! Jsi chladná jako led, Elinor! A co horšího: hanbíš se za své city! Jestli mi ještě něco takového řekneš, odejdu rovnou z pokoje.“

Elinor se musela rozesmát. „Neměj mi to za zlé,“ řekla, „ujišťuji tě, že jsem se tě nechtěla dotknout, když jsem promluvila o svých citech tak nevzrušeně. Klidně si věř, že ho mám ráda víc, než doznávám, věř si, že ho mám ráda tak, jak odpovídá jeho osobnosti a mému tušení – nebo naději, že i on ke mně něco cítí, když přitom nechci propadnout nerozumnému bláznění. Ale nic víc věřit nesmíš. Nejsem si vůbec jistá, že mne miluje. Jsou chvíle, kdy váhám, a dokud se mi se svými city nesvěří, nediv se, že nechci zdůrazňovat vlastní zaujetí a spoléhat na ně a nazývat je něčím hlubším, než ve skutečnosti je. V srdci o jeho lásce skoro nepochybuji. Ale je třeba brát v úvahu i další okolnosti. Nemá vlastně žádné jmění ani postavení. Jaká jeho matka opravdu je, to nemůžeme posoudit, ale podle toho, co Fanny tu a tam vykládá o jejím chování a názorech, se nezdá, že by měla zvláště laskavou povahu, a pokud se nemýlím, Edward sám je si dobře vědom,

že by narazil na velké těžkosti, kdyby si vyvolil nevěstu, která se nemůže pochlubit ani velkým věnem, ani urozeným původem.“

Marianna užasla, jak daleko za hranice skutečnosti je s matkou zahnila fantazie.

„Vy tedy nejste zasnoubeni!“ zvolala. „Ale k tomu jistě dojde. A ještě z těch průtahů vyplynou dvě výhody: já tě tak brzy neztratím a Edward získá možnost rozvíjet vrozené předpoklady pro tvou největší zálibu, což je v zájmu tvého budoucího štěstí naprosto nutné. Ach, kdyby v tvém talentu našel popud, aby sám začal malovat, to by byla nádhera!“

Elinor řekla sestře upřímně svůj názor. Nedokázala vidět svou lásku k Edwardovi v tak růžovém světle jako Marianna. Bývaly chvíle, kdy jako by na něho padla nějaká tíha, jejíž příčinou asi nebyl nezáměr, ale cosi skoro stejně beznadějného. Kdyby pochyboval o jejích citech, projevilo by se to přece pouze jistým znepokojením, ale sotva by to vyvolalo ty depresivní stavy, jimž často podléhal. Věrohodnější vysvětlení by se patrně našlo v jeho závislém postavení, kdy si nemůže dovolit milovat, koho chce. Elinor věděla, že se jeho matka nesnaží vytvořit mu pěkný domov ani mu nevytvoří podmínky, aby si vybudoval domov vlastní, pokud by přísně nerespektoval její názory na výhodný sňatek. Za těchto okolností nemohla Elinor hledět do budoucna s růžovými nadějemi. Zdaleka nevěřila, že láska všechny překážky zmůže, jak o tom byly přesvědčené matka se sestrou. Ne, čím déle byli s Edwardem spolu, s tím větším rozechvěním přemýšlela o povaze jeho náklonnosti a občas prožila pár bolestných chvil v přesvědčení, že nejde o víc než přátelství.

Jakkoli byl tedy dosah Edwardova zájmu sporný, stačilo to znepokojit jeho sestru, a ta se uchýlila (jak se dalo

očekávat) ke grobiánství. Při první příležitosti si vzala na paškál nevlastní tchyni, pohovořila s ní tak jednoznačně o bratrových skvělých vyhlídkách, o rozhodnutí paní Ferrarsové, že oba syny výhodně ožení, a o nebezpečí, jemuž se vystavuje kterákoli dívka, kdyby se pokusila ho *ulovit*, že paní Dashwoodová nemohla předstírat nechápavost ani to v klidu přejít. V odpovědi dala snaše najevo své opovržení a vzápětí se vzdálila ze salonu rozhodnutá, že ať jsou nevýhody a výdaje spojené s unáhleným stěhováním kdovíjak nepřiměřené, její milovaná Elinor nebude vystavena takovým urážkám už ani týden.

V tomto rozpoložení jí pošta doručila list obsahující návrh zvláště příhodně načasovaný. Jeden její příbuzný, urozený a zámožný venkovský pán z Devonshiru, jí nabízel za výhodných podmínek menší domek na svém panství. Z jeho listu vyznívala přátelská ochota. Prý se doslechl, že hledá nový domov, a to, co jí nabízí, je sice jen zahradní domek, ale pokud by se jí zamlouval, slibuje, že se postará o úpravy, které by pokládala za potřebné. Naléhavě jí zval, když jí napřed vylíčil dopodrobna domek i zahradu, aby ho i s dcerami přijela navštívit do Bartonu, jeho sídla, kde by pak na místě mohla posoudit, zda by zmíněný domeček, ležící ve stejné farnosti, byl pro ni po úpravách vhodný. Působilo to dojmem, že by jim skutečně rád podal pomocnou ruku, a celý dopis byl napsán tak mile, že to pisatelovu sestřenku upřímně potěšilo, zvláště ve chvíli, kdy strádala chladným, necitelným chováním svých bližších příbuzných. Nepotřebovala si nic rozmyslet ani zjišťovat. Už při prvním čtení se rozhodla. A že domek leží v Bartonu, devonshirské vesnici velmi vzdálené od hrabství Sussex, což by bylo ještě před několika hodinami překážkou znevažující všechny výhody, bylo teď hlavním doporučením. Opustit Norland a jeho blízké okolí se jí už

nejevilo jako zlo, teď to byl její cíl, pravé požehnání v porovnání s tím, že by musela dále setrvat na návštěvě u snachy, a odstěhovat se z milovaného Norlandu navždy bylo méně bolestné než jej obývat nebo navštěvovat, dokud zde vládne taková paní domu. Odepsala tedy okamžitě siru Johnu Middletonovi, že jeho laskavou nabídku vděčně přijímá, a s oběma dopisy pak spěchala za dcerami, aby si zabezpečila jejich souhlas, než odpověď odešle.

Elinor odjakživa zastávala názor, že by bylo moudřejší, kdyby se neusadily poblíž Norlandu a mezi dosavadními známými. Už proto se tedy nestavěla proti matčinu záměru odstěhovat se do Devonshiru. Navíc domek, jak jej popisoval sir John, byl zřejmě dost jednoduchý a nájemné tak neslýchaně nízké, že to vylučovalo jakékoli námitky, a z těchto důvodů, ačkoli ji ta představa nijak mocně nevábila a taková dálka od Norlandu přesahovala její přání, nerozmlouvala matce, aby kladnou odpověď odeslala.

5

Jen paní Dashwoodová dopis svěřila poště, hned si do-
přála to potěšení oznámit nevlastnímu synovi a snaše, že
už má nový domov, a nebude je tedy obtěžovat déle, než
se zařídí vše potřebné k nastěhování. Zůstali na ni překva-
peně koukat. Paní Fanny mlčela, ale její manžel zdvořile
poznámenal, že se doufejme neusadí daleko od Norlandu.
Nato mu s velkou chutí oznámila, že se postěhuje do
Devonshiru. Když to Edward slyšel, rychle se k ní obrátil
s nemilým údivem, který jí nepotřeboval vysvětlovat. „Do
Devonshiru?“ opakoval jako ozvěna. „Opravdu se tam
odstěhujete? Taková dálka! A kde to přesně je?“ Objasnila
mu, že Barton leží čtyři míle na sever od Exeteru.

„Je to jen malý domek,“ pokračovala, „doufám ale, že
tam uvítám mnohé přátele. Pár pokojů můžeme lehko
přistavět, a nebude-li známým zatěžko cestovat za mnou
takovou dálku, mně rozhodně vadit nebude přijmout je
ve svém domově.“

Na závěr vlídně pozvala manžele Dashwoodovy, aby ji
přijeli do Bartonu navštívit, a ještě vřelejšího pozvání se
dostalo Edwardovi. Třebaže po nedávném rozhovoru se
snachou se rozhodla pobyt na Norlandu co možná zkrá-
tit, své stanovisko ke klíčovému bodu střetnutí nezmění-
la ani v nejmenším. Vůbec nehodlala Edwarda s Elinor
rozloučit navždy, naopak tím, jak ho výslovně pozvala
na návštěvu, mínila naznačit paní Fanny, že nedbá, jestli

s tou známostí nesouhlasí. Pan John Dashwood opakoval nevlastní matce zas a zas, jak ho to mrzí, že si vybrala domov tak daleko od Norlandu, protože v tom případě jí nebude moci posloužit s přestěhováním. Bylo mu to skutečně velice proti mysli, protože jediná pomoc, na niž svůj slib otci nakonec omezil, byla vzhledem k okolnostem neproveditelná. Všechno zařízení se poslalo po voďě. Pozůstávalo hlavně z ložního a stolního prádla, nádobí, porcelánu a knih a krásného Mariannina klavíru. Paní Fanny si zhloubi srdce povzdechla, když se dívala, jak se ty věci odesílají: přišlo jí to jako velká nespravedlnost, že paní Dashwoodová se svými poměrně nepatrnými příjmy bude mít v domácnosti leccos pěkného.

Paní Dashwoodová si bartonský domek pronajala na rok. Byl zařízený, a proto se mohla nastěhovat ihned. Ani jedna ze smluvních stran nedělala těžkosti, a tak nezbyvalo než naložit s některými věcmi v jejím vlastnictví, určit, co se stane součástí budoucí domácnosti, a mohla se rozjet z Norlandu na západ. A jelikož paní Dashwoodová uměla vyřídit velmi rázně, na čem jí záleželo, bylo brzy všechno hotovo. Koně, kteří jí zůstali po manželovi, prodala krátce po jeho smrti, a když se jí teď naskytlá příležitost zbavit se kočáru, rozhodla se na radu nejstarší dcery prodat ho rovněž. Kdyby se řídila jen podle vlastního přání, byla by si ho kvůli dcerám ponechala, ale Elinor jí to rozmluvila. Díky její rozvážnosti se i počet sloužících omezil na dvě děvčata a jednoho sluhu, které si bez průtahů zaopatřila z norlandského personálu.

Sluha a jedno z děvčat odjeli do Devonshiru ihned, aby připravili dům na milostpanin příjezd. Protože paní Dashwoodová lady Middletonovou vůbec neznala, chtěla se raději rovnou nastěhovat do svého než pobývat nějaký čas jako host na bartonském zámku, a tak důvěřivě

se spolehla na vyličení sira Johna, že ani ze zvědavosti netoužila prohlédnout si nový domov, dřív než do něho vkročí. Dychtivost, s jakou se chystala na brzký odjezd z Norlandu, v ní pravidelně znovu ožívala při pomýšlení na zřejmé uspokojení, s nímž snacha přijala vyhlídku, že se jich zbaví, uspokojení jen chabě maskované chladným návrhem, aby cestu ještě odložily. Nyní nadešel čas, kdy by se zvláště dobře hodilo, aby nevlastní syn splnil, co otci slíbil. Jelikož tak neučinil, když se ujímal zděděného panství, jejich odjezd mu k tomu poskytl výbornou příležitost. Paní Dashwoodová se však zakrátko všech podobných nadějí vzdala, neboť podle řečí, které vedl, pochopila, že veškerá pomoc bude spočívat v tom, že jim půl roku poskytl na Norlandu střechu nad hlavou. Stále vykládal, jak neslýchaně vydaje na domácnost vzrůstají, aby měl věčně ruku otevřenou, což je nelítostný osud každého držitele nějakého majetku, až to dělalo dojem, že by sám nějaké peníze potřeboval, a ne že by měl v úmyslu je rozdávat.

Za pár týdnů poté, co přišel první dopis sira Johna Middletona, bylo v jejich budoucím obydlí všechno připraveno tak, že se paní Dashwoodová s dcerami mohly vydat na cestu.

Hojné slzy prolévaly, když se loučily s místy, která tolik milovaly. „Norlande, Norlande, kdy mně se po tobě přestane stýskat!“ povzdechla si Marianna, když se poslední večer procházela před sídlem. „Kdy se naučím mít domov jinde! Ach, kdybys jen tušil, jak mi rozdírá srdce, když na tebe hledím z této výšiny, odkud tě možná už nikdy nespátřím! – Vy stromy moje, které tak dobře znám! – Ale vy budete růst pořád stejně dál. – Ani lístek kvůli nám nezetlí, ani větvíčka neznehybní, protože se už na vás nemůžeme kochat pohledem! Ne, budete tu stát pořád dál,

je vám lhostejné, jestli někoho potěšíte nebo rozlítostníte, nevnímáte, jak se mění ti, kdo se procházejí ve vašem stínu. Kdo se tu z vás bude těšit?“

6

Nasedaly do kočáru v náladě tak tklivé, že jim cestování zpočátku připadalo jen jako únavná štrapáce. Nakonec však stísněnost zahnal zvědavý zájem, v jakém kraji teď bude jejich domov, a když se před nimi otevřelo bartonské údolí, zaradovaly se. Byl to malebný, žirný zemský kout, bohatě zalesněný, se štavnatými lučinami. Cesta se vinula údolím dobrou míli, než je dovedla k jejich obydlí. Nevelké travnaté nádvoří tvořilo vstupní prostory jejich království a před nimi se otevřela pěkná branka.

Bartonský zahradní domek byl sice nevelký, ale pohodlný a bytelný – žel, v leccěms nesplňoval ideál pravé vesnické chalupy: měl totiž pravidelný půdorys, střechu kryly tašky, okenice nebyly natřené nazeleno a po zdech se nepnul zimolez. Úzká chodba protínala domek vejpůl a na druhém konci ústila do zahrady. Hned za dveřmi se vpravo i vlevo vcházelo do salonů – oba měly kolem pětadvaceti čtverečních metrů; za nimi pak byly pracovní prostory a schodiště. Čtyři ložnice a dva podkrovní pokojíky vyplňovaly zbytek domu. Byl postaven poměrně nedávno a všechno zde vypadalo v dobrém stavu. Proti Norlandu se zdál ovšem ubohý a tak malý! Slzy vzpomínek ale oschly, sotva vešly dovnitř. Potěšilo je, že je sloužící vítají se zřejmou radostí, a každá se kvůli těm druhým spokojeně usmívala. Začínalo září, počasí jim přálo, a tak poprvé spatřily svůj nový domov v tomto krásném

ročním údobí za příznivých okolností, které jim napomohly se s ním smířit.

Domek byl výhodně položený. Hned za zahradou se zvedaly vysoké kopce a další jej obklopovaly v nevelké vzdálenosti z boku; některé svahy pokrývaly louky, jiné obdělaná pole a lesy.

Na návrší jednoho z kopců ležela víska Barton: z oken jejich domova byl na ni malebný pohled. Vpředu se otvíralo daleké panoráma – jako na dlani tu leželo celé údolí a výhled se táhl až do krajiny za ním. Kopce obklopující domek údolí v opačném směru uzavíraly: mezi dvěma nejvyššími se ale štěpilo a pokračovalo dál pod jiným jménem.

S rozměry pokojů i jejich zařízením byla paní Dashwoodová celkem spokojená; z dřívějšíka byla sice zvyklá na honosnější prostředí, a proto měla řadu změn za nezbytné, doplňovat a vylepšovat ji však těšilo, a prozatím vládla dostatečnými peněžními prostředky, aby mohla pokoje po libosti krásnit.

„Budeme tu mít dost málo místa, o tom není sporu,“ prohlásila, „prozatím se ale pohodlně zabydlíme, protože na nějakou přestavbu je letos už příliš pozdě. Snad bychom se mohli do něčeho pustit na jaře, až našetřím větší hotovost, jak předpokládám. Tyhle salonky nejsou dost prostorné, aby se tu mohla sejít početnější společnost, jak se doufejme často stane. Uvažuji, jestli bychom neměli jeden z nich spojit s chodbou a přidat k němu ještě kus druhého a ve zbývající části umístit vchod; k tomu by se pak lehce mohl přistavět další pokoj, a kdyby nahore přibyla ještě ložnice a podkrovní místnost, byl by z toho opravdu pěkný útulný domek. Škoda že to schodiště není impozantnější. Ale což, člověk nemůže mít všechno, i když by asi nebylo zvlášť obtížné schody trochu rozšířit.

Uvidíme, kolik se mi podaří do jara dát stranou, a podle toho se pak zařídíme.“

Prozatím tedy, než se pustí do zamýšlených stavebních úprav a uspoří na ně z roční renty pěti set liber potřebnou částku se dáma, která v životě nic neuspořila, moudře spokojila s domkem, tak jak byl, a každá z žen se pilně činila podle svého, aby si pomocí knih a dalších věcí v novém prostředí vytvořila domov. Mariannin klavír přibyl a dostal své místo, Elinoriны obrázky byly rozvěšeny po stěnách salonu.

Z takového a podobného zaneprázdnění je nazítří hned po snídani vyrušil příchod domácího pána, který si přál uvítat je na bartonském panství a nabídnout jim cokoli ze svého sídla i zahrad, co by snad právě postrádaly. Sir John Middleton byl dobře vypadající čtyřicátník. Před lety je navštívil ve Stanhillu, bylo to ale už příliš dávno, aby si ho jeho mladé příbuzné ještě pamatovaly. Dobromyslnost mu koukala z očí, a jak přátelsky jim psal, tak se i teď choval. Zdálo se, že se upřímně raduje z jejich příjezdu a je hotov vyjít jim ve všem vstříc, jen aby se tu dobře cítily. Mnohmluvně vyjádřil přání, aby mezi jejich rodinami zavládly co nejužší styky, a tak srdečně je zval, aby každý den povečeřely u něho na zámku, dokud se zde pořádně neusadí, že se na něho nikdo nemohl zlobit, i když prosazoval svou s vehemencí až trochu bezohlednou. Jeho laskavost také nekončila u slov: do hodiny po jeho odchodu jim sluha přinesl velikánský košík zeleniny a ovoce ze zámeckých zahrad a do večera k tomu přibyla ještě nějaká zvěřina. Navíc sir John trval na tom, že si vezme na starost doručování jejich pošty, a prosadil si to potěšením, že jim každý den pošle své noviny.

Lady Middletonová po něm vzkázala pozdrav a velmi zdvořilé ujištění, že přijde paní Dashwoodovou uvítat,

a protože se jí dostalo v odpověď stejně zdvořilého pozvání, měly dámy Dashwoodovy to potěšení seznámit se s milostivou lady hned nazítří.

Přirozeně že s napětím očekávaly osobnost, na níž tolik záleželo, jak budou v novém domově spokojené, a její sličný zjev na ně zapůsobil slibně. Lady Middletonové bylo kdoví jestli nějakých šestadvacet sedmadvacet let, měla krásnou tvář, vysokou impozantní postavu a dokonalé vystupování. Vládla společenskou uhlazeností, jaká jejímu manželovi chyběla. Byla by jí však prospěla jistá dávka jeho upřímnosti a srdečnosti. Setrvala na návštěvě dobu dostatečně dlouhou, aby počáteční obdiv stačil trochu opadnout, neboť se projevila jako dáma sice vybroušených způsobů, ale rezervovaná, lhostejná, která neumí přispět do rozhovoru ničím kromě nejběžnějších poznámek a zdvořilostních frází.

Zábava ale přesto nevázla, protože sir John se vesele rozpovídal a lady Middletonová se moudře pojistila tím, že s sebou přivedla nejstarší ratolest, roztomilého chlapečka asi šestiletého, a k tomuto námětu se v případě nouze dámy mohou uchýlit vždycky, protože je přece třeba se vyptat, jak se jmenuje a kolik je mu let, obdivovat, jaký je pěkný, a klást mu otázky, které za něho zodpovídá matka, zatímco on se jí s očima sklopenýma drží za sukně, čemuž se milostivá lady nepřestávala podívat a uvažovala, proč je ve společnosti tak nesmělý, když doma přece nadělá randálu ažaž. Na formální návštěvy by se pokaždé měly brát děti v zájmu hladkého průběhu konverzace. V daném případě zabralo dobrých deset minut, než přítomní stanovili, kterému z obou rodičů se chlapeček spíše podobá, co zdědil po otci a co zase po matince, protože to každý samozřejmě viděl jinak a nemohl se ztotožnit s názory ostatních.

Dámám Dashwoodovým měla být brzy dána příležitost ohodnotit i ostatní děti, jelikož sir John se nechtěl rozloučit, dokud mu svatosvatě neslíbily, že zítra povečeří v jeho sídle.

7

Zámek Barton dělila od zahradního domku vzdálenost asi půl míle. Když paní Dashwoodová s dcerami projížděly údolím, těsně ho míjely, ale z domova k němu nedohlédly, protože jim v tom bránil sousední kopec. Bylo to rozlehlé, výstavné sídlo a Middletonovi mu svou pohostinností dodali lesk. To prvé bylo třeba přičíst za zásluhu siru Johnovi, to druhé jeho choti. Málokdy se stalo, že by u nich nepobývala nějaká návštěva, pěstovali hojnější společenské styky všeho druhu než kterákoli jiná rodina široko daleko. Oba to nezbytně potřebovali ke spokojenosti: byli sice povahově i vystupováním zcela odlišného založení, jedno však měli společné – siru Johnovi i milostivé lady chybělo vrozené nadání i smysl pro cokoli, a to velmi omezovalo rejstřík jejich činností mimo rámec společenských zábav.

Sir John nacházel zalíbení v loveckém sportu, lady Middletonová v dětech. On jezdil po oboře a střílel, ona rozmazlovala děti. To byly jediné zdroje jejich zájmu a potěšení. Lady Middletonová měla výhodu v tom, že mohla děti rozmazlovat celý rok, kdežto sir John se mohl své privátní zálibě oddávat pouze polovinu této doby. Společenské styky však pěstovali nepřetržitě doma i mimo domov, jimi vyvažovali nedostatky přirozeného nadání i vzdělání, sir John objevoval v návštěvách zdroj rozptýlení a jeho choť příležitost předvést vytríbené způsoby.

Lady Middletonová si zakládala na vybraném stolování a dokonalém chodu celé domácnosti a spokojené zadoštiučinění v tomto směru jí bylo při všech společenských událostech největší odměnou. Sir John nacházel v lidské družnosti víc pravého potěšení; rád si sezval tolik mladých lidí, že se mu pomalu ani do stavení nevešli, a čím hlučněji zábava probíhala, tím lépe se mu to zamlouvalo. Byl hotovým požehnáním pro mládež z širého okolí, protože v létě věčně dával dohromady výlety, aby se šunka a studené kuře pojídaly v přírodě, a v zimě pořádal soukromé plesy tak často, že to muselo stačit ke spokojenosti každé slečince, pokud zrovna netrpěla neukojenou taneční mánií patnáctiletých.

Vždycky se zaradoval, když se do kraje přistěhovala nová rodina, a obyvatelky, které získal do domku na svém panství, mu přímo učarovaly. Slečnám Dashwoodovým nebylo co vytknout: byly mladé, hezké, upřímné. To stačilo, aby si o nich utvořil příznivý dojem: když ze sebe hezké děvče nedělá kdovíco, bude jistě stejně bystré jako pohledné. Při jeho dobrosrdečnosti mu působilo radost, že může prokázat službu těm, kdo v porovnání s minulostí prožívají horší časy. Když podal pomocnou ruku sestřenkám, zahřálo ho to u srdce, a že propůjčil svůj domeček rodině výhradně ženské, to ho potěšilo i jako sportsmana, neboť sportsman, třebaže si váží příslušníků svého pleme, kteří jeho zálibu sdílejí, nespěchá vždy dát jim příležitost rozehrát jejich um tím, že je usídlí v katastru vlastní honitby.

Sir John čekal na paní Dashwoodovou a její dcery hned ve dveřích, srdečně je přivítal na bartonském zámku, a když je uvedl do salonu, zopakoval jim lamentace, které od něho vyslechly už den předtím, že se mu totiž nepodařilo zajistit, aby se u něho seznámily s nějakými mladými

kavalíry. Budou se proto muset spokojit pouze s jedním dalším pánem, dlí tu právě na návštěvě jeho blízký přítel, není to ale už žádný mladíček ani zvláště veselá kopa. Snad mu to projednou prominou, že se jich sejde tak málo, ujišťuje dámy, že se to příště už nestane. Objel dopoledne ještě několik rodin, aby počet hostů rozmnožil, ale je právě úplněk, a to už má každý něco za lubem. Naštěstí přibyla před hodinou do Bartonu matka lady Middletonové, velmi příjemná, veselá paní, a tak slečny snad nestráví tak nudný večer, jak se obávají. Slečnám i jejich paní matce další dva hosté ke spokojenosti plně stačili a nic víc si ani nepřály.

Z paní Jenningsové, matky lady Middletonové, se vyklubala dobrodušná, usměvavá, tlustá postarší osoba, která toho napovídala, až uši brněly, zářila dobrou náladou a tíhla k chování spíš zemitému než jemnému. Žertovala, smála se a v průběhu večere pronesla mnoho vtipných průpovědek o zamilovaných ctitelích a manželech, dohadovala se, jestli někde v Sussexu nezapomněly srdce, a bez ohledu na skutečnost tvrdila, že zčervenaly jako růžičky. Marianně to nebylo příjemné kvůli sestře. Zadívala se na ni, aby se přesvědčila, jak se s tím zlomyslným špičkováním vyrovnává, a měla přitom v očích takovou starost, že se to Elinor dotklo bolestněji než veškeré obhroublé vtipkování paní Jenningsové.

Plukovník Brandon se svým vystupováním od sira Johna tolik lišil, že by v něm byl jeho přítele nikdo nehledal, právě tak jako v lady Middletonové jeho choť a v paní Jenningsové zas její matku. Byl to vážný, zamlklý pán zjevu docela přitažlivého, podle Marianny a Margaret však beznadějný starý mládenec, protože mu bylo už přes pětatřicet; nehonosil se sice líbivou tváří, ale působil inteligentně a choval se jako pravý kavalír.